ਵਿਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ **ਜਮਾਤ ਨੌਵੀਂ/ਦਸਵੀਂ**

ਵਿਆਕਰਨ

ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- ਬੋਲੀ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ :-ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਬੋਲੀ' (ਭਾਸ਼ਾ) ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- ਬੋਲੀ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ- ਲਿਖ ਕੇ ਜਾਂ ਬੋਲ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੋਲੀ ਵੀ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -(ੳ)ਬੋਲ-ਚਾਲ ਦੀ ਬੋਲੀ (ਅ) ਲਿਖਤੀ ਜਾਂ ਸਾਹਿਤਕ ਬੋਲੀ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- ਬੋਲ-ਚਾਲ ਦੀ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ :-ਬੋਲ-ਚਾਲ ਦੀ ਬੋਲੀ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ।ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ-ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- ਆਪਣੇ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਕਿਹੜੇ ਸਫਲ਼ ਸਾਧਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਉੱਤਰ:-ਆਪਣੇ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾ (ਬੋਲੀ)ਦੇ ਸਫ਼ਲ ਸਾਧਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹਨ?

ਉੱਤਰ-ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ 22 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ-

ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ, ਮਰਾਠੀ, ਬੰਗਲਾ, ਉੜੀਆ, ਬੋਡੋ, ਮੈਥਿਲੀ, ਸੰਥਾਲੀ, ਅਸਾਮੀ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ, ਡੋਗਰੀ, ਤਾਮਿਲ, ਤੇਲਗੂ, ਕੰਨੜ, ਮਲਿਆਲਮ, ਉਰਦੂ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਕੌਂਕਣੀ, ਮਨੀਪੁਰੀ, ਸਿੰਧੀ, ਨੇਪਾਲੀ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਮਾਤ ਬੋਲੀ ਜਾਂ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਮਾਤ ਬੋਲੀ ਜਾਂ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਬੋਲਦੇ ਹਨ? ਇਹ ਲੋਕ ਕਿੱਥੇ ਵੱਸਦੇ ਹਨ?

ਉੱਤਰ:-ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ 11 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯੂਰਪੀਨ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਉਪ ਬੋਲੀਆ ਜਾਂ ਉਪ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਉਪ-ਬੋਲੀ (ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾ) ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:-ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ-ਖੇਤਰ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਇਲਾਕਾਈ ਭਿੰਨਤਾ ਨਾਲ ਬੋਲ-ਚਾਲ ਦੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਕਈ ਰੂਪ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਬੋਲੀ ਬੋਲ-ਚਾਲ ਦੇ ਇਸ ਰੂਪ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੀਆਂ ਉਪ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ ।
ਜਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਉਪ-ਬੋਲੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?

ਉੱਤਰ:-ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਉਪ-ਬੋਲੀਆਂ (ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ) ਇਹ ਹਨ-
ਮਾਝੀ, ਦੁਆਬੀ, ਮਲਵਈ, ਪੁਆਧੀ, ਪੋਠੋਹਾਰੀ, ਮੁਲਤਾਨੀ (ਲਹਿੰਦੀ) ਅਤੇ ਡੋਗਰੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆ ਉਪ ਬੋਲੀਆਂ (ਉਪ -ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ) ਕਿਨ੍ਹਾਂ-ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ?

ਉੱਤਰ:-ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਉਪ-ਬੋਲੀਆਂ (ਉਪਭਾਸ਼ਾਵਾਂ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ-

ਮਾਝੀ :- ਮਾਝੇ (ਲਾਹੌਰ, ਸਿਆਲਕੋਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਪਠਾਨਕੋਟ ਜ਼ਿਲਿਆਂ) ਵਿੱਚ।

ਮਲਵਈ:- ਮਾਲਵੇ (ਲੁਧਿਆਣਾ, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਮੋਗਾ, ਮਾਨਸਾ, ਮੁਕਤਸਰ, ਬਰਨਾਲਾ, ਸੰਗਰੂਰ ਤੇ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ, ਬਠਿੰਡਾ, ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ, ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਭਾਗ , ਕੁੱਝ ਖੇਤਰ ਸਿਰਸਾ (ਹਰਿਆਣਾ) ਵਿੱਚ।

ਦੁਆਬੀ:- ਦੁਆਬੇ (ਜਲੰਧਰ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ) ਵਿੱਚ।

ਡੋਗਰੀ:- ਕਾਂਗੜੇ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ।

ਪੁਆਧੀ:-ਰੋਪੜ(ਰੂਪਨਗਰ)ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ, ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਪੂਰਬੀ ਭਾਗ, ਸੰਗਰੂਰ ਦਾ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਵੱਲ ਦਾ ਖੇਤਰ, ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪੂਰਬੀ ਹਿੱਸਾ, ਅੰਬਾਲੇ ਦਾ ਪੱਛਮੀ ਹਿੱਸਾ।

ਪੋਠੋਹਾਰੀ:- ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਜਿਹਲਮ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪਾਰ ਪੋਠੋਹਾਰ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਿਹਲਮ, ਕੈਮਲਪੁਰ) ਵਿੱਚ।

ਮੁਲਤਾਨੀ (ਲਹਿੰਦੀ):- ਮੁਲਤਾਨ, ਡੇਰਾ ਗਾਜ਼ੀ ਖ਼ਾਂ ਤੇ ਬਹਾਵਲਪੁਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ।

ਡੋਗਰੀ:- ਜੰਮੂ (ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ) ਤੇ ਕਾਂਗੜਾ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ-ਕਿਹੜੀ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
ਕਪੂਰਥਲਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਰੋਪੜ (ਰੂਪਨਗਰ) ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਮੁਕਤਸਰ, ਬਠਿੰਡਾ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ,ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਾਨਸਾ ।

ਉੱਤਰ:-
ਕਪੂਰਥਲਾ -ਦੁਆਬੀ।
ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ,ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ - ਮਾਝੀ।
ਰੋਪੜ (ਰੂਪ ਨਗਰ)- ਪੁਆਧੀ।
ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਮੁਕਤਸਰ, ਮਾਨਸਾ ਤੇ ਬਠਿੰਡਾ - ਮਲਵਈ।
ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ -ਦੁਆਬੀ।

ਪਟਿਆਲਾ -ਪਟਿਆਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮਲਵਈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਪੂਰਬੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਪੁਆਧੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਦੋ ਉਪ-ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
ਉੱਤਰ:- ਦੁਆਬੀ, ਮਾਝੀ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-ਰਾਵੀ ਤੇ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਹੜੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:-ਮਾਝੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :-ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਅੰਤਰ ਕਿਉਂ ਮਿਟਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ?

ਉੱਤਰ:- ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜਾਈ ਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਫ਼ਰਕ ਬੜੇ ਉੱਘੜਵੇਂ ਸਨ ,ਪਰੰਤੂ ਅਜੋਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜਾਈ ਤੇ ਸੰਚਾਰ-ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਵੱਧ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਅੰਤਰ ਮਿਟਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- ਪਿਜਿਨ ਅਤੇ ਕਰੀਓਲ ਭਾਸ਼ਾ- ਵੰਨਗੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ:- ਪਿਜਿਨ ਕੰਮ-ਚਲਾਊ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਇਹੋ ਹੀ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰੀਓਲ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਉਰਦੂ' ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- ਬੋਲੀ (ਸਾਹਿਤਕ ਬੋਲੀ) ਤੇ ਉਪ-ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਫ਼ਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਬੋਲੀ ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ-ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਬੋਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਂਜੀ-ਸੁਆਰੀ ਤੇ ਨੇਮ ਬੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਉਪ-ਬੋਲੀ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਸ਼ਾ-ਖੇਤਰ ਦੀ ਇਕ ਭੂਗੋਲਿਕ ਇਕਾਈ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤਕ ਮਿਆਰੀ ਜਾਂ ਟਕਸਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- ਸਾਹਿਤਕ (ਮਿਆਰੀ ਜਾਂ ਟਕਸਾਲੀ) ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ? ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਟਕਸਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?

ਜਾਂ

ਟਕਸਾਲੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਅਧਾਰ ਕਿਹੜੀ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਸਾਹਿਤਕ (ਮਿਆਰੀ ਜਾਂ ਟਕਸਾਲੀ) ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ-ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਭਾਸ਼ਾ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬ ਅਰਥਾਤ ਮਾਝੇ (ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੀ ਬੋਲੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਂਜੀ-ਸੁਆਰੀ ਤੇ ਨੇਮ-ਬੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਛਪਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਹੋ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਧਿਅਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- ਟਕਸਾਲੀ ਜਾਂ ਮਿਆਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਕੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ:- ਟਕਸਾਲੀ ਜਾਂ ਮਿਆਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਾ-ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ-ਪ੍ਰਬੰਧ, ਸਿੱਖਿਆ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਤਿਆਰ ਕਰਤਾ
ਸੀਮਾ ਰਾਣੀ
ਗੌਰਮਿੰਟ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਮਾਰਟ ਸਕੂਲ ਚੌਂਤਾ (ਲੁਧਿਆਣਾ)